

BÓLYA ANNA MÁRIA: INTERJÚ MIHÁLYI GÁBORRAL

Affiliáció: Bólya Anna Mária, Magyar Táncművészeti Egyetem, Elméleti Tanszék, egyetemi docens. Magyar Művészeti Akadémia, Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, tudományos munkatárs. Ohrid Macedón Folkegyüttes, vezető. Arts and Research Bt., ügyvezető.

Absztrakt

Interjú Mihályi Gáborral, a Magyar Állami Népi Együttes Művészeti Vezetőjével, Harangozó Gyula-és Imre Zoltán-díjas, Kiváló Művésszel, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagjával: balkáni folklór inspirációiról, jövőbeli balkáni folklórral kapcsolódó munkáiról.

#magyarallaminediegyuttes #mihalyigabor #neptanc #kortarstanc #naplegenda #koloegyuttes

Abstract

Interview with Gábor Mihályi, Artistic Director of the Hungarian State Folk Ensemble, Harangozó Gyula Prize and Imre Zoltán Prize, Excellent Artist, correspondent member of the Hungarian Academy of Arts: about the inspirations of Balkan folklore, future collaborations related to Balkan folklore.

#hungarianstatefolkensemble #gabormihalyi #folkdance #contemporarydance #sunlegend #ensemblekolo

B. A.: A Magyar Állami Népi Együttes elsők között volt, amelynek repertoárja kortárs darabokkal frissült fel a 2000-es években. Hogyan jött az ötlet, hogy a megelőző évtizedeket tekintve műfajilag igencsak behatárolt repertoár az elsők között nyisson más irányokba?¹

M. G.: Hitem szerint nincs más alternatíva. Nem feledkezhetünk a múltba, meg kell találnunk az új utakat a nézőkhöz, az pedig csak akkor lehetséges, ha aktuálisak vagyunk, ha folyamatosan reagálunk a világ változásaira. Ez persze nem az én felfedezésem, hiszen ilyen folyamatos változásban létezik a művészet egésze a kezdetektől. Miért én és miért a Magyar Állami Népi Együttes volt az első? Mert idejekorán megértettem a fentebb említett törvényszerűséget. Aztán ezen felismerés birtokában képes voltam szakítani a bevett formákkal, tartalmakkal és makacs következetességgel megvalósítani az álmaimat. Ehhez persze nem csak az én elszántságom kellett, hanem a Társulat hite, tehetsége, akik jöttek velem az általam kijelölt, sokszor járatlan úton is.

B. A.: Igor Mojszejev balett alapú, sajátos és sikeres, néptáncokat színpadi művekbe integráló stílusa erős hatással volt a „keleti blokk” országainak néptánc együttesére. Mennyiben maradt meg ez a hatás a későbbiekben?

M. G.: Igor Mojszejev stílusa a Magyar Állami Népi Együttes esetében – mint köztudott – nem csupán sikeressége miatt érvényesült, hanem kötelezően követendő példa volt. A boldogan táncoló, vidám paraszt képe rendelkezett azzal az ideológiai tartalommal, amit a párt elvárt. Ugyanakkor Rábai és társai igyekeztek a saját útjukon járni amennyire lehetséges volt. Azután a hatvanas-hetvenes évek „nagy generációja”: Györgyfalvai, Szigeti, Kricskovics, Novák, Timár végképp szakított a mojszejevizmussal és létrehozott egy európai formátumú, de sajátosan magyar színpadi néptáncművészetet. A szomszédos országokban sajnálatos módon azonban az idő megállt és nemhogy a szocializmus éveiben nem történt változás, hanem nagy részükben még a mai napig is ugyanazt a mojszejevi, meglehetősen idejétmúlt mókuskereket forgatják.

B. A.: Hegedűs Sándor így ír művészetéről: „A »tisztá forrás«, s annak »fakadása«, voltaképpen »eredetünk« nem válhat direkt az előadások témájává, mert nem tárgy, nem dolog, s így csak

¹ Az interjú 2021. áprilisában készült, internetes levelezés formájában.

automatikusan, a maga láthatatlanságában »jelenhet« meg a nézőknek». Hogyan vélekedik a falusi, paraszti tánckultúra és a színházi művészi világ egymással való találkozásáról?

M. G.: Azt hiszem, ez törvényszerű. A hagyományt, a folklórt, mindig is átszötte bizonyos „színpadiasság”, miközben személyes és egyben közösségi is. Ha csak a tánc példáját kiragadjuk: miután a társadalmi fejlődés okán a tánc elveszítette spiritualitását, gyakorlatilag a szórakozás egyik formájává vált. Mi emberek azonban túlléphetünk azon, hogy csak önmagunkat szórakoztassuk, hiszen táncolás közben másoknak is tetszeni vágytunk és vágyunk ma is, tehát a tánc – mai szóval – produkcióvá is vált. Így aztán, ha a tánc önmagában sem mond ellen annak, hogy színházi műfajként is létezzen, akkor már csak arra alkalmas emberek: koreográfusok kellene, hogy ez a benne rejlő lehetőség minél inkább kiteljesedjen. Hegedűs Sándor által említett bartóki „tisza forrás” számomra összekapcsolódik az eredet jelentésével, ennek megfogalmazására tettem is kísérletet a *Szarvasének* című előadásomban. Hogy „direkt” vagy „láthatatlan” módon sikerült, azt majd eldönti az utókor.

B. A.: Egy-egy színpadi művet nem egyedül hoz létre. Hogyan születik az alkotás? A koncepcióval mennyi szabadságot ad az Önnel dolgozóknak, és melyek azok a pontok, amelyet Ön határoz meg?

A műsoraim alapgondolatai szinte mindig tőlem származnak, bár volt példa már arra is, amikor megrendelésre dolgoztam. 2018-ban a Művészetek Palotája vezetői az Év Együttesévé választották a Magyar Állami Népi Együttest. A díj része volt három előadás színpadra állítása a MŰPA-ban. Káel Csaba az intézmény vezérigazgatója két műsort kért tőlem, a harmadikról szabadon dönthettem. Végül az egyik a *Csodaváró betlehemes*, a másik a *Liszt-mozaikok*, az általam választott darab pedig az *Ezerarcú Délvidék* lett. Az alapötlet után persze ebben az esetben is én dolgoztam ki a történések vázlatos folyamatát. Az utóbbi időben szívesen alkalmazok dramaturgot, aki segít kifejtetni, árnyalni, akár más aspektusba helyezni a történéseket. Miközben már a korai fázisban meglehetősen határozott elképzelésekkel rendelkezem a majdani műről, hagyom, hogy alkotótársaim hassanak rám, hiszen minél többen, minél több oldalról vizsgálják, a témát, annál gazdagabb lehet a megvalósuló végeredmény. A csapatban az elsőszámú felelős én vagyok, ezért a végső szót mindig nekem kell kimondanom: legyen szó zenéről, díszletről, jelmeztől, vagy táncjelentről. Tudom, idegesítő, ha egy zenei tételt harmadszor, negyedszer íratok újra, egy koreográfia további átdolgozását kérem vagy kötözködöm a díszleten, de másként nem lehetséges. Ilyenkor már a teljes mű ott „kattog” a fejemben, „látom, érzem” minden rezdülését, ismerem az összefüggéseket. Tudom mi hová vezet, mi, ami hangsúlyos, mi, ami kevésbé. A személyes elképzeléseknek ekkor már nincs tere, hiszen az előadás nem hullhat szét mozaikokra, egységesnek kell lennie. Szeretem és tiszteltem alkotótársaimat, ezért is igyekszem vigyázni arra, hogy hogy az egyéniségüket ne tiporjam le, ne kényszerítsem őket egy általuk nem vállalható világba, hanem engedjem, hogy tehetségük – a megadott határokon belül – a lehető legjobban kibontakozhasson.

B. A.: Mi adja az inspirációt, hogyan készül egy-egy mű színpadra állításának elképzeléséhez?

M. G.: Mint minden cselekvésünkben, így egy műsor tervezésében is van céltudatosság és van véletlenszerűség. Céltudatosság kell, hisz egy társulat vezetőjeként hosszabb és rövidebb távra, programot, koncepciót kell alkotnom. Meg kell határoznom az irányokat, műsor és évad terveket készíteni. De véletlenszerű is, hiszen ki tudja mikor költözött belém az a gondolat, mely ott pihent az agyam egy rejtekében, hogy aztán – mint egy bűvópatak a sziklák rejtekéből – egyszer csak előbukkanjon. Évek óta vezérlő elvem a repertoár építésében, hogy a táncszínházi, stilizáltabb műsorok után újra és újra térjünk vissza a tradicionálisabb megfogalmazásokhoz, előadásokhoz. Merítkezzünk meg ismét a hagyományban. Idézzük fel, gyarapítsuk tudásunkat, kössük újra az érzelmi szálakat, hogy a „táncnyelvünk” friss és kifejező legyen. Ezért (is) állt színpadra a *Kincses Felvidék*, a *Megidézett Kárpátalja*, az *Örök Kalotaszeg*, vagy az *Ezerarcú Délvidék*. Ha táncszínházi műsoraim keletkezéstörténetét felidézem, eszembe jut a *Hajnali Hold*, melynek dramaturgiai fonala kialakításához, édesanyám családi visszaemlékezései adták az inspirációt és az a vágy, hogy mesélhessek a nőiségről. A *Szarvasének* gondolata Bartók *Cantata Profanájának* újra hallgatásához kötődik. Sokat sokszor beszélgettünk erdélyi, felvidéki barátaimmal: magyarságról, hazáról, annak vállalt, vagy kényszerű elvesztéséről. Ezek a beszélgetés-émlékek azután az *Édeskeserű* műsoromban

nyertek megfogalmazást. A *Táncánont* Kodály Zoltán ihlette, valamint az a vágy, hogy a táncosaim kórusként is énekeljenek.

B. A.: Hogyan inspirálja a zene olyan kortárs művek esetében, mint a *Labirintus*?

M. G.: Már a *Labirintus* előtt is előfordult, hogy kortárs, vagy komoly zenére készítettem műveket. Ugyanúgy inspirál Bartók, Kodály, Liszt, vagy éppen Melis László muzsikája azóta is. A *Labirintus* témájához, műfajához tökéletesen passzolt a Sáry László által képviselt mai zeneiség, így őt választottuk. A népzene nála persze meglehetősen áttételesen jelenik meg, az azonosulás a muzsikájával komoly kihívást jelentett. Amikor aztán megeltem a „kulcsot”, minden érthetővé, konzekvensé, inspirálóvá vált. Mindezekkel együtt azért ez az időszak életem legkeményebb hónapjait jelentette. A zene „megfejtődött”, de a táncosokkal való színpadra alkalmazás addig soha nem tapasztalt kihívást jelentett, hisz nem csak érzelmi azonosulást, hanem sok esetben – a ritmusok szerteágazó bonyolultsága miatt – szinte mérnöki képességeket is kívánt tőlem. Itt alkalmaztuk először az emberi beszédet, a táncosok megszólalását az Állami Együttes műsorában, ahol a szövegmondás nem csak információt hordozott, hanem sajátos „zeneiséget” is jelentett. A megszólaló táncos azóta is – hol így hol úgy – markáns eleme bizonyos műsoraimnak.

B. A.: Hogyan gondolkodik a színpadon az egyes etnikumok néptánc elemeinek, vagy a magyar néptánc anyag és teljesen más táncnyelvezetek együttes használatáról? Hogyan, kell-lehet-érdemes többféle táncnyelvezetet egymással kapcsolatba hozni?

M. G.: Számomra egy bizonyos szempontból, az európai néptánc kultúra teljesen egységes képet mutat. Ha egy tánclépésről lehántunk minden külsőséget, a viseletet, nem figyelünk a zenére, nem akarjuk tudni annak „nemzetiségét”, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a táncoló emberek szervezetében – a földrajzi helyüktől függetlenül – egy adott lépés megvalósításához ugyanazok a biológia folyamatok játszódnak le. Dobbantani, pördülni, szökkeni, lábat emelni, lássuk be, sokféleképpen nem lehet. Hogy mégsem teljesen egyformák az európai táncok? A döntő magyarázat azt hiszem a nemzeti karakterben rejlik, de ebben a sokszínűségben szerepet játszik a történeti aspektus is. Mindezek ismeretében, tehát, ha bizonyos témákhoz nem találok eléggé kifejező, magyar paraszti táncmozdulatot, szívesen nyúlok más népek táncaihoz. Számomra nem az etnikum a fontos, hanem a tánclépés kifejező ereje.

B. A.: Nem hagyhatjuk ki a *Naplegendá-t*, ami máig játszott, kitarthatóan sikeres produkció. Az Ön számára mit jelent a mitológia, hogyan inspirálják a mitológiai szimbólumok? A világzene milyen lehetőségeket ad néptánc színpadi produkciók számára?

M. G.: Rohanó, értékvesztésre hajló hétköznapjainkban, az ősi szimbólumok, elveszítik, elveszítették eredeti jelentésüket, tartalmukat. A Nap – ha már a *Naplegendát* idézzük – már csak barnaságunk okozója, nem pedig Isten, akire ha „... reápillantunk, halandó szívünk belereszket” (Ismeretlen akkád költő: Himnusz a Naphoz, ford. Rákos Sándor, a szerk.). Művészként, vegyük ezt tudomásul? Semmi esetre sem, hisz ott a remény, hogy a színház mágikus terében, még feledésre ítélt közös kulturális emlékezetünk is képes újjáéledni. A mitológiai történetek bemutatása számomra nem cél, hanem eszköz, hogy az egyetemes emberi gondolatokról a mának szólva beszélhessek. Kultúránkra távlatosan tekintve, a világzene egyelőre csak egy epizód, hogy hosszabb távon kiállja-e az idők próbáját, majd kiderül. A *Naplegenda* témájának zenei megfogalmazásához azonban kézenfekvő volt ezt a műfajt alkalmazni. Az előadás, sikere valóban két évtizede töretlen, amire nagyon büszke vagyok.

B. A.: Már eddigi életműve is tetemes, sok és különféle stílusú színpadi mű sorjázik benne. Van-e olyan módszere az idő elosztásában, amellyel ezt a stílusban szerteágazó munkát folyamatosan fenn tudja tartani?

M. G.: Nyitott szemmel járok a világban, figyelem annak változásait, impulzusokat, élményeket szerzek. Még mindig sokat olvasok, figyelem a művészet legújabb eredményeit, legyen az tánc, zene, opera, vagy képzőművészet. Vágyom ezekre az élményekre, amelyek nemcsak gyönyörködtetnek, elgondolkoztatnak, inspirálnak is. Mindig újabb és újabb kihívások elé állítom magamat. A gyötrődésnek, majd a helyes megoldás megtalálásának van egy mágikus öröme, amely, mint az adrenalin, motiválja az embert.

Visszagondolva az elmúlt több mint két évtizedre, én is azt hiszem, vállalhatóan színes a „repertoárom”. Ehhez a sokszínűséghez az alkotó kedvemen túl szükséges a hagyományaink szinte kimeríthetetlen tárháza is.

B. A.: Műveiben feltűnnek a balkáni lánc-és körformák. Mennyiben használja ezek formai és ritmikai vonatkozásait, a lánc-táncok lépésanyagát vagy a ritmikai aszimmetriát? Utóbbi az Önt gyakran megihlető Nikola Parov zenéjének gyakran feltűnő sajátossága.

M. G.: Természetesen alkalmazom mind a formát, mind a lépésanyagot és a ritmikát.

Azonban nem minden esetben etnikai: balkáni felhanggal. Ezek a lánc-és körtáncok egy európai, az ókorig visszanyúló táncstílus emlékei, még a görög vázarajzokon is ilyen típusú táncokat láthatunk. Ha valamilyen archaikus vagy mitológiai témához nyúlok, ezek a táncok – vagy azok adaptációi – kiváló alapot nyújtanak az adott téma markáns megfogalmazására.

B. A.: Több nagy sikerű művét inspirálta Nikola Parov zenéje. Hogyan talákoztak először annak idején?

M. G.: Azt hiszem 1998-at írtuk, amikor a MÁNE munkáját segítő Művészeti Tanács (Maác László, Pesovár Ernő, Vásárhelyi László, Sebő Ferenc) egy bemutatóm értékelése kapcsán azt javasolta, hogy ha hallok valami érdekes, előremutató produkcióról a világban, menjek oda, nézzem meg és a szellemiségét integráljam a mi viszonyainkra. Sebő Feri hívta fel a figyelmem egy izgalmas előadásra Londonban a Riverdance-re. Tőle tudtam meg azt is, hogy Nikola muzsikál a műsorban. Kirepültem, kétszer is megnéztem az előadást, ami igen inspiráló hatást gyakorolt rám. Nikolánál laktam és hajnalokig beszélgettünk. Úgy éreztük, hittük, hogy ha az írek, a nem túl sokszínű táncaikból álló műsorral ilyen diadalt aratnak, akkor a ránk öröklődött sokkal gazdagabb hagyomány felhasználásával mi is sikeresek lehetünk. A *Naplegendát* 2000-ben mutattuk be, ami iránt a közönség érdeklődése azóta is töretlen. Hazánkban kívül játszottuk Észak-Macedóniában, Ohridban is, 2005-ben, de ezen kívül Kínában, Franciaországban, Oroszországban és szerte a világon.

B. A.: A COVID-19 vészhelyzet utáni nyitással, rögtön egy balkáni együttműködéssel indít: felkérést kapott a belgrádi Kolo Együttestől koreográfia készítésére. Milyen tervei vannak, milyen várakozással néz a munka elébe? Meséljen bővebben a produkció terveiről.

M. G.: Minden produkció színpadra állítása komoly szellemi és fizikai próbatétel, de ugyanakkor megfogalmazhatatlan öröm is. Belgrádban dolgozni még különlegesebb kihívás. Magyarként, hitelesen kell közvetítenem egy más nemzet lelkületét. „Belebújva” annak történetébe, tradíciójába, népének lelkületébe, érzelmi rezdüléseibe. A *Sólyoménnel* – ez az előadás címe - a szándékom nem kevesebb, mint hogy ezt megtegyem.

A történetről röviden. A terveim szerint, szakrális tájakon vezet majd az út, feledésre ítélt szimbólumok élednek újjá, ősi ünnepek sejlének fel a színház mágikus terében. Ebben a múltból jelenbe tartó utazásban a segítőnk a Sólyom, a Nap madara. A Sólyom, aki egy lány, aki a szerelméért (a Fiúért) minden megpróbáltatást vállalva a földi létet választja.

Mottóként: „Ki madarat szeret, az ég legyen, ne kalicka!”

Mindehhez a kortárs színház teljes eszköztárát (mai dramaturgia, díszlet, jelmez, fény, videó animáció, feldolgozott zene, alkalmazott tánc mozdulat, stb..) kívánom igénybe venni, kerülve az idejétmúlt narratív cselekmény mesélést.

A legfontosabb, azonban, hogy mindez sok, és izgalmas a tradícióból inspirálódó táncsal, zenével, énekkel, lírai és virtuóz jelenetekkel, egy nagy ívű panorámaként táruljon a nézők elé.

B. A.: Mennyiben szeretné majd kihasználni ebben a munkában a Kolo lánc-táncokra épülő repertoárját?

M. G.: A repertoárt nem szeretném kihasználni. A hagyományban létező formákat, lépéseket, magatartást, érzelmi állapotot viszont mindenképen. Az elmúlt évtizedek berögzült esztétikájától nem könnyű a szabadulás a szerb művészek számára. A munka elején megjártuk a „poklok mélységeit”, de kikapaszkodtunk belőle. A fiatal táncos, zenész generáció nyitott – várja, üdvözli, akarja – a változást. Úgy látom, lassan egy nyelvet beszélünk, és a munka bár törvényszerűen veritékkel, de már közös reményekkel is teli.

B. A.: A Kolo Együttes kapcsán szóba került, hogy annak repertoárja mára igencsak stilizálttá alakult. A néptánc stilizációja hol tart ma, milyen lehetőségeket rejt a néptánc, mint színpadi műfaj általában?

M. G.: Én két utat látok. Az egyik Kelet-Európában, Latin-Amerikában dívik, amely a klasszikus balett felől közelít néptánchoz, sok esetben látványos show-ként jelenik meg. Balett képzettségűek a táncosok, a koreográfusok számára a balett esztétikája a vezérlő elv, az „autentikusság” mint szellemi kiindulási pont, csak másodlagos. A másik út, amit én is követek, szakít ezzel a szemlélettel, sőt, elutasítja azt. Az általam képviselt stilizációt a tradicionális mozdulat organikussága, természetessége vezérli. Ha az előadásban megjeleníteni kívánt gondolat kifejtésére a néptánc nem elégséges, akkor vagy segítségül hívom a saját kreativitásomat, és ebben az organikus szemléletben alkotok mozdulatsorokat, vagy a kortárs táncnak a szellemiségbe illő mozdulatait formálom a kívánt módon. Az így létre jövő alkotások aztán éppen természetességük, jelenidejűségük okán sokkal könnyebben találnak utat a nézőkhöz. Ennek a szemléletnek az élen mi magyar koreográfusok állunk, szinte egyedülként a világban.

B. A.: A Kolo Együttesel való együttműködés régebről származik?

M. G.: Az együttműködés már majd három éve indult. Új igazgatót neveztek ki az együttes élére, Vladimir Dekić személyében, aki a színház világából érkezett, avval a határozott szándékkal, hogy megreformálja a társulat művészi arculatát. Szakít az évtizedes kanonizálódott formákkal, esztétikával, szemlélettel. Nem tudom, ki hívhatta fel a figyelmét a munkáimra, de egyszer csak egy munkatársa „titokban” megjelent Budapesten a *Liszt–Mozaikok* előadásomon, aki – utólag tudtam meg – áradozott a műsorról. Néhány hónap múlva aztán az Állami Népi Együttes szerbiai turnéjának egyik előadása után – akkor a *Magyar rapszodiát* játszottuk – már maga az igazgató keresett meg, hogy beszéljünk. Leültünk néhány rakijára. Az volt a kérése: készítsen egy műsort a rám jellemző szellemiségben az együttesének. Azt hittem viccel! Én, a magyar, dolgozzon a Kólóval? Meghökkenítő, de borzongatóan izgalmas lehetőségnek tűnt. Gondolkozási időt kértem. Néhány hét után „Vlada” igen elszántan újra eljött Budapestre, és végül igent mondtam. Az egyik feltételem az volt, hogy a teljes alkotói csapatomat (zene, díszlet, jelmez, dramaturg, videó animáció, stb.) vihessem, hiszen a korszerű táncszínház minden eszközét a szokásom szerint alkalmazni akartam. A másik pedig az volt, hogy lehetőleg a fiatalabb generációval dolgozhassak, hisz látva az addigi repertoárjukat, tudtam, hogy a kezdet kemény lesz. Minden kérésem teljesült és ez így van azóta is. A műsor majd fele kész, „Vladával” a megkötött „szövetségünk” töretlenül működik, nagyon szereti, ami eddig elkészült, én pedig lubickolok a feladatban.

B. A.: Timár Sándor az Ön mestere volt. A magyar színpadi néptánc művészi stílusának kapcsán mit lát a legjelentősebbek Timár életművében? Hogyan láthatjuk Rábai professzionalizmusát és néptánc feldolgozási stílusát ma?

M. G.: Én nem tennék különbséget a tímári életműben a gyűjtő, stílusformáló, koreográfus és a közösségépítő, táncszínház szervező ember között. A két életút együtt létezett, hatott egymásra egészen a kiteljesedésig, ami aztán túlmutatott a néptáncon, a folklóron. A hozzákötődő szellemiség a társadalom szélesebb szegmenseire is hatást gyakorolt. Meg kell emlékezni a társakról is, mint Martin György, Csoóri Sándor, Nagy László vagy Sebő Ferenc. Ott voltak a magyar értelmiség nemzetben gondolkodó ismert és ismeretlen alakjai, a kor Erdélyt járó fiataljai, akik hittel találtak rá elfeledni látszó hagyományaikra, gyökereikre.

Ha táncesztétikai és dramaturgiai szempontból elemzem például Rábai Miklós *Ecseri lakodalmasát*, arra a megállapításra jutok, hogy az egy szinte tökéletes alkotás, amely mesterien és hatásosan sűríti egy nagy ívű képbe a lakodalom legfontosabb eseményeit. A cselekvések artisztikusak, a térhasználat konzekvens, a mozdulatok stilizáltsága a műfaj határain belül marad. A zenei feldolgozás módja, a kórus szerepe kiválóan

szolgálja mind a táncot, mind a történet kibontakozását. A mű belső arányai kristálytiszták, a végkifejlet katartikus. A darab majd hetven éves és kétségtelen, hogy ilyen stílusú koreográfiák ma már nem születnek. Úgy vélem, az *Ecseri lakodalmasnak* és Rábai még jó néhány művének ott a helye az egyetemes magyar táncművészet legjobbjai között.

B. A.: A Kolo Együttessel való együttműködéshez hasonló bartóki utas szemlélet talán Hégli Dusánéknál (akikkel egyébként dolgoztak is együtt) jelenik meg még. Náluk a környezet is adta a lehetőséget. A különféle kultúrát bemutató népi együttesek együttműködése színpadi néptánc egyik megújulási pontját adhatja?

M. G.: Azt nem gondolom, hogy a szükségszerű és folyamatos a megújulás a társulatok együttműködésén múlhat. Ugyanakkor kooperáció az alkotók közötti egymásra hatás, lehet inspiráló. Hégli Dusán kiváló koreográfus. Azt hiszem nem is csak hasonlóan gondolkodó emberek vagyunk, de barátok is. Figyelem a munkáit, számomra tetsző a világlátása, művészete – ha nem is tudatosan – akár a munkáimban is ott rejtőzködhet.

B. A.: A magyar néptánc koreográfusi iskola nem csupán a balkáni országokhoz képest, hanem a tágabb régióban is egyedülálló a folklór anyag művészi feldolgozásának többféle stílusú felhasználásával. Vajon miért pont Magyarországon tudott a néptánc és a művészet kapcsolata ilyen magas színvonalú eredményeket elérni? Hogyan látja ezt?

M. G.: Én hiszek akár a történeti forrásoknak – például Berzsenyinek – amelyek a magyar néptáncot más nemzetekkel összehasonlítva, azt annál különlegesebbnek írják le. Ugyanakkor nagyon fontos a koreográfusi invenció: a művészet az egyéni, alkotói kreativitáson múlik! Így volt ez a múltban és így van a jelenben is. A koreográfus generációk történetében az évtizedek során, a törvényszerű elbizonytalanodások után felívelés, megújulás következett a jövőben is, hiszen a kreativitás bennünk van!

B. A.: A Tánckánon – Hommage à Kodály Zoltán-ban a magyar tradíció több arca jelenik meg. Hogyan látja ma a magyar tánc tradíció jövőjét?

M. G.: Én végtelenül optimista vagyok, még a végén tényleg „Kodály országa” leszünk! Nincs még egy szeglete a világnak ahol ennyi gyerek ismerkedne meg a hagyományos kultúrával, a népzenevel, a néptáncsal. Vannak művészeti iskolák, öntevékeny, hagyományörző és professzionális együttesek, táncházak a határon belül s kívül. Az ideális működtetéshez persze szükséges nem kis anyagi bázis is, ami jelenleg úgy látom, rendelkezésre áll. A média is figyelmet szán már ránk! Van egy virulens zenei közösség is, amely játszik revival paraszti zenét, de játszanak világ-és popzenét, jazzt és kortárs muzsikát is. Aki keresi, megtalálhatja kitejesedését ennek a kultúrának a megismerésében.